

Охорона культурної спадщини:

анотований бібліографічний список

2025. – Вип. 12. – 33 с.

(<http://nplu.org/article.php?id=423&subject=3>)

1. Ангел Є. Економічна оцінка втрат та потреб відновлення сектору культури та креативних індустрій України: регіональний розріз [Електронний ресурс] / Євген Ангел, Ігор Бураковський // Економіка та сусп-во : [електрон. журн.] / Мукачев. держ. ун-т. – 2025. – № 78. – [Електрон.дані]. *Надано економічну оцінку втрат і потреб відновлення сектора культури, креативних індустрій і культурної спадщини України в регіональному розрізі. Визначено масштаби руйнувань культурної інфраструктури та об'єктів спадщини внаслідок війни, а також оцінено фінансові потреби їх відновлення. На основі даних RDNA4 та офіційної статистики здійснено аналіз регіональних відмінностей, запропоновано класифікацію територій за рівнем ураження (прифронтові, уразливі, тилові, окуповані). Наголошено, що культурна спадщина є не лише елементом ідентичності, а й важливим ресурсом регіонального розвитку та відновлення соціального капіталу. Підкреслено необхідність інтеграції питань збереження й реставрації культурних об'єктів у державну політику та стратегії відновлення сектора культури й креативних індустрій.* Текст: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/6475/6415>

2. Бардин Ю. Кількісні та якісні характеристики території Дрогобицького району у задачах планового розвитку [Електронний ресурс] / Юрій Бардин, Степан Тупісь // Архітектур. дослідж. / Нац. ун-т. «Львів. політехніка». – 2025. – Т.11, № 3. – С. 73-83. *Проаналізовано просторові диспропорції у Дрогобицькому районі для формування стратегії збалансованого територіального розвитку. За допомогою ГІС-аналізу*

оцінено щільність населення, транспортну інфраструктуру та розміщення історико-культурних об'єктів, що дозволило визначити потенціал громад і можливості їхньої співпраці. Виявлено просторові дисбаланси, нерівномірний розвиток інфраструктури та слабкі транспортні зв'язки між центром і периферією. Показано важливість агломераційних принципів і роль природних і культурних ресурсів у формуванні туристичних кластерів. Обґрунтовано потребу інтегрованих, громадо-орієнтованих стратегій, а також надано рекомендації для забезпечення збалансованого та ресурсоефективного розвитку територій. Текст: <https://arch-studies.com.ua/web/uploads/pdf/8.pdf>

3. Бедріна Н. С. Віртуальні музеї та трансформація культурного досвіду: між збереженням, медіацією та інтерпретацією [Електронний ресурс] / Н. С. Бедріна // *Культура України : зб. наук. пр.* – 2025. – № 89. – С. 36-42. Досліджено трансформації музейної діяльності в умовах цифрової культури, зокрема розвиток віртуальних виставок. Мета розвідки - аналіз впливу цифрових технологій на кураторські стратегії, інтерпретаційні підходи та взаємодію з аудиторією. Розглянуто культурологічний підхід до аналізу віртуального експонування, сформовано аналітичне підґрунтя для осмислення впливу цифрових технологій на кураторське проєктування, структурну організацію віртуальних експозицій та моделі взаємодії з аудиторією, що може бути використане в процесі розробки музейних цифрових стратегій. Текст: <https://ku-khsac.in.ua/article/view/340063>

4. Бережна закликала міжнародну спільноту посилити захист української культурної спадщини [Електронний ресурс] // *Укрінформ* : [укр. інформ. сайт]. – 2025. – 2 груд. – Електрон. дані. Зазначено, що віцепрем'єр-міністерка з гуманітарної політики - міністерка культури України Тетяна Бережна під час участі у форматі онлайн на засіданні Комітету з культури, науки, освіти та медіа Парламентської асамблеї Ради Європи закликала до посилення захисту української культурної спадщини. Вона проінформувала міжнародну спільноту про безпрецедентні масштаби

руйнувань української культурної спадщини внаслідок російської збройної агресії та наголосила на необхідності поглиблення міжнародної співпраці для її захисту. За словами віцепрем'єрки, понад 1,7 млн музейних предметів залишаються в окупації, десятки тисяч викрадено або знищено, а 1612 об'єктів культурної спадщини пошкоджено чи стерто внаслідок російських атак. Зауважено, що Україна тісно співпрацює з ЮНЕСКО, Європейським Союзом, ОБСЄ, Інтерполом, Європолем і державами-партнерами для документування злочинів, протидії незаконному обігу культурних цінностей та повернення викраденого майна. Серед ключових досягнень — створення Emergency Red List Ukraine та повернення колекцій із чотирьох кримських музеїв за рішенням Верховного суду Нідерландів. Окремо Т. Бережна закликала партнерів запроваджувати санкції проти осіб і установ, причетних до незаконного вивезення та використання українських колекцій. Також проінформовано про посилення внутрішніх механізмів захисту української культурної спадщини. Вказано, що з 2022 р. було евакуйовано понад 670 тис. музейних і бібліотечних предметів, запроваджено нові реєстри, створено в структурі Збройних сил України (ЗСУ) спеціалізований підрозділ з охорони культурної спадщини. Серед ключових ініціатив віцепрем'єрка виділила створення Українського фонду культурної спадщини та формування Альянсу культурної стійкості. Текст: <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/4065235-berezna-zaklikala-miznarodnu-spilnotu-posiliti-zahist-ukrainskoi-kulturnoi-spadsini.html>

5. Біля Галича археологи знайшли артефакт Трипільської культури [Електронний ресурс] // Укрінформ : [укр. інформ. сайт]. – 2025. – 10 груд. – Електрон. дані. *Йдеться про археологічну знахідку на території Прикарпаття — глиняну фігурку бичка, що належить до Трипільської культури та датується початком IV тисячоліття до н.е. Артефакт виявлено під час дослідження поселення поблизу Галича. Знахідка має важливе наукове значення, оскільки відображає релігійно-символічні уявлення та художні традиції трипільських спільнот, а також доповнює*

дані про поширення й характер матеріальної культури Трипілья на західних землях. Текст: <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/4067984-bila-galica-arheologi-znajsli-artefakt-tripilskoi-kulturi.html>

6. Буняк В. Понад 16 млрд грн виділять на культурну сферу у 2026 році, — Мінкульт [Електронний ресурс] / Валерія Буняк // Детектор медіа : [інтернет-вид.]. – 2025. – 8 груд. – Електрон. дані. Подано інформацію, що у 2026 р. на культурну сферу України виділять 16,1451 млрд грн. Про це повідомили на сайті Міністерства культури України (МК України). За словами міністра культури Тетяни Бережної, культура є частиною української ідентичності, окремим економічним гравцем, а також це один із елементів національної безпеки. Міністерка зазначила, що загальний фонд МК України зріс на 45 % у порівнянні з минулим роком. Це дозволяє підтримати національні театри, колективи, музеї, бібліотеки та заповідники й інші заклади й інституції. Зокрема, для Українського інституту книги додатково передбачено 6,3 млн грн на підтримку книговидання і промоцію української літератури у світі, а Український інститут національної пам'яті отримає додатково 26,0 млн грн. Текст: <https://detector.media/infospace/article/246151/2025-12-08-ponad-16-mlrd-grn-vydilyat-na-kulturnu-sferu-u-2026-rotsi-minkult/>

7. Бучацька єпархія УГКЦ відзначає своє 25-річчя [Електронний ресурс] // RISU.ua : [вебсайт]. – 2025. – 30 листоп. – Електрон. дані. За повідомленням Департаменту інформації Української Греко-Католицької церкви (УГКЦ), 30 листопада Бучацька єпархія УГКЦ відзначає 25-річчя свого заснування урочистостями у катедральному соборі Верховних апостолів Петра і Павла в Чорткові, де відбувається архиєрейська Літургія та святкова мистецька програма. Наголошено на динамічному розвитку єпархії від моменту її створення, зміцненні духовного життя вірян і зростанні мережі храмів, монастирів, освітніх і благодійних закладів. Зазначено, що єпархія стала важливим духовним і культурним осередком регіону, а її служіння має особливе значення в умовах сучасних викликів для

України. Текст: https://risu.ua/buchacka-yeparhiya-ugkc-vidznachaye-svoye-25-richchya_n160597

8. В Одесі створили волонтерську групу для реагування на пошкодження культурної спадщини після атак [Електронний ресурс] // Укрінформ : [укр. інформ. сайт]. – 2025. – 9 груд. – Електрон. дані. *Подано інформацію, що в Одесі на базі Художнього музею провели тренінги «Вартові спадщини: волонтерські дії після ракетних ударів», на яких розповіли про алгоритм першочергових дій у разі руйнування об'єктів культурної спадщини через російські обстріли. Учасники прослухали шість онлайн-лекцій від експертів із кризового реагування, реставраторів, музейників і фахівців з безпеки. Також волонтери мали два дні практичної підготовки, де відпрацьовували дії в умовах, наближених до реальних. Учасники навчилися фіксувати руйнування, проводити первинну стабілізацію пошкоджених експонатів, сортувати фрагменти тощо. Організувала тренінги ГО «Museum for Change» у партнерстві з ГО «ACURE» та «HeMo»: Ukrainian Heritage Monitoring Lab за підтримки міжнародної організації Cultural Emergency Response (Нідерланди) в межах проєкту «Black Sea Regional Hub». Організатори зазначають, що для Одеси важливо мати фахово підготовлених людей, які знають, як діяти і як врятувати цінні об'єкти. Це суттєво збільшує шанси зберегти культурну спадщину.* Текст: <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/4067785-v-odesi-stvorili-volontersku-grupu-dla-reaguvanna-na-poskodzenna-kulturnoi-spadsini-pisla-atak.html>

9. Виговський Д. Перспективи інтеграції екскурсійного потенціалу міста Рівне у мережу культурних маршрутів Ради Європи [Електронний ресурс] / Дмитро Виговський, Оксана Конарівська, Маргарита Яковишина // Економіка та сусп-во : [електрон. журн.] / Мукачев. держ. ун-т. – 2025. – № 78. – [Електрон.дані]. *Проаналізовано можливості розвитку міського культурного туризму шляхом включення Рівного до європейської системи культурних маршрутів. Висвітлено відбір екскурсійних об'єктів міста, які можуть стати частиною тематичних маршрутів, зазначено, що*

вже існує участь у маршруті VIA REGIA. Підкреслено важливість спадщини та інтерпретації культурних цінностей (через екскурсійні інформаційні матеріали) як чинника туристичної привабливості та сталого розвитку. Зроблено висновок, що інтеграція екскурсійного потенціалу Рівного в європейські культурні маршрути сприятиме розвитку туризму, соціально-економічних і екологічних аспектів міста. Текст: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/6479/6419>

10. Відкриття Музею Авангарду: Нове місце України на світовій культурній мапі [Електронний ресурс] // Укрінформ : [укр. інформ. сайт]. – 2025. – 24 листоп. – Електрон. дані. *Подано інформацію, що у Києві відкрився Музей Авангарду — філія Музею історії міста, присвячена українському авангарду. Це важлива культурна подія, яка дозволяє офіційно відновити та популяризувати спадщину авангардистів, багато з яких були репресовані або «приписані» до радянського чи російського контексту. Експозиція охоплює як класичний модернізм 1910 – 1930-их років, так і творчість сучасних художників, створюючи міст між минулим і сьогоденням. Музей став символом культурної самооборони під час війни та актом відновлення історичної справедливості, а також платформою для наукових досліджень, освітніх програм і міжнародного діалогу.* Текст: <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/4062180-vidkritta-muzeu-avangardu-nove-misce-ukraini-na-svitovij-kulturnij-mapi.html>

11. Габа М. Опоряджені будинки, як об'єкти туристичної зацікавленості в екскурсійному туризмі України [Електронний ресурс] / Мирослава Габа, Світлана Кандиба // Вісн. Хмельниц. нац. ун-ту. Серія : Екон. науки. – 2025. – Т. 346, № 5. – С. 473-780. *Зазначено, що опорядження древніх і сучасних будівель і споруд – це процес відновлення та покращання їхнього зовнішнього вигляду і внутрішнього стану з метою збереження історичного та культурного значення, які включають в себе різноманітні види робіт: від реставрації пошкоджених елементів до створення нових. Мета статті - дослідження опоряджених будинків як можливих*

потенційних екскурсійних об'єктів туристичної зацікавленості в Україні, що сприятиме залученню більшої кількості мандрівників, розширенню асортименту туристично-екскурсійних об'єктів і задоволенню їх специфічних запитів, що своєю чергою дасть можливість підвищити потенціал менш привабливих туристичних регіонів та отримати прибуток, зокрема в сучасних умовах. Текст:
<https://heraldes.khmnmu.edu.ua/index.php/heraldes/article/view/2484/2533>

12. Гололобов С. Концептуальне бачення сучасного механізму міжнародного співробітництва у сфері культури [Електронний ресурс] / Сергій Гололобов // Вісн. Хмельниц. нац. ун-ту. Серія : Екон. науки. – 2025. – Т. 344, № 4. – С. 17-24. Акцентовано увагу на інноваційних механізмах державного управління міжнародним культурним співробітництвом України в умовах гібридних загроз. Запропоновано розробити довгострокову державну стратегію, створити координаційну раду при Міністерстві закордонних справ (МЗС) України та забезпечити міжвідомчу взаємодію у сфері цифрових комунікацій і культури. Ключовою ініціативою є запуск багатомовної онлайн-платформи про культуру України, яка об'єднуватиме віртуальні тури, виставки, освітні ресурси та медіаконтент, а також просування українських культурних продуктів у глобальних цифрових мережах. Значну увагу приділено популяризації та цифровому відтворенню культурної спадщини, зокрема через партнерства з технологічними компаніями для створення VR/AR-проектів. Йдеться також про забезпечення фінансування, залучення міжнародних грантів і створення системи моніторингу ефективності, одночасно підсилюючи кіберзахист культурних ресурсів. Реалізація запропонованих заходів має сприяти зміцненню міжнародної присутності України, поліпшенню її іміджу та протидії інформаційним маніпуляціям. Текст:
<https://heraldes.khmnmu.edu.ua/index.php/heraldes/article/view/2062/2200>

13. Горон Д. Громадські організації можуть делегувати кандидата до наглядової ради Українського фонду культурної спадщини

[Електронний ресурс] Діана Горон // Детектор медіа : [інтернет-вид.]. – 2025. – 25 листоп. – Електрон. дані. Зазначено, що Міністерство культури України (МКУ) оголосило про початок приймання заявок від ГО на делегування кандидата до наглядової ради Українського фонду культурної спадщини (UCHF), започаткованого у Брюсселі у вересні 2025 р. як відповідь на руйнування РФ культурних об'єктів. Його мета — залучення, акумулювання, управління та інвестування ресурсів для реалізації програм і проєктів, спрямованих на збереження, захист і відновлення культурної спадщини, а також на розвиток і промоцію культури в Україні. Діяльність Фонду спрямовуватиме наглядова рада, до складу якої увійдуть представники інституцій-партнерів, ключових донорів, незалежні експерти у сферах спадщини, культури та міжнародного співробітництва, а також представники української влади та громадянського суспільства. Наглядова рада повинна забезпечувати загальне стратегічне керівництво, підзвітність і відповідність діяльності UCHF міжнародним найкращим практикам.

Текст: <https://detector.media/infospace/article/245845/2025-11-25-gromadski-organizatsii-mozhut-deleguvaty-kandydata-do-naglyadovoi-rady-ukrainskogo-fondu-kulturnoi-spadshchyny/>

14. Готується до реєстрації новий законопроект, спрямований на залучення інвестицій в економіку України [Електронний ресурс] / Прес-служба Апарату Верхов. Ради України // Голос України. – 2025. – 4 груд. [№ 486]. – Електрон. дані. Подано інформацію, що у Комітеті Верховної Ради України (ВР України) з питань економічного розвитку за ініціативи голови підкомітету з питань взаємодії держави і бізнесу та інвестицій Ігоря Марчука відбулося обговорення нової законодавчої ініціативи про зони розвитку туризму та рекреації, спрямованої на залучення інвестицій в економіку України. Народний депутат наголосив, що Україна дивовижна і її унікальні ландшафти, сприятливий клімат, природна, історична та культурна спадщина — це не лише краса, а й величезні можливості для

<https://www.golos.com.ua/article/388977>

15. Давидюк В. М. Маловідомі сторінки історії Умані XIX – XX століть / Владислав Давидюк, Анастасія Гришакова ; М-во культури та стратег. комунікацій України, Держ. іст.-архітектур. заповідник «Стара Умань». – Умань : Візаві, 2025. – **Ч. 1.** – 308, [3] с. : іл. **Шифр зберігання в Бібліотеці: БЗ77608-1** Ця книга знайомить із маловідомими сторінками історії Умані. У трьох розділах читач дізнається про постаті міських голів, які брали безпосередню участь у формуванні обличчя Умані в різні роки, про розвиток місцевої преси й видавничої справи від XIX ст. до наших днів, а також про шлях Уманської бібліотеки – від перших читалень до сучасного культурного осередку.

16. Дем'янчук А. Сакральне мистецтво Римо-Католицької Церкви на землях України XVIII – початку XXI ст.: історико-культурний аспект / Андрій Дем'янчук ; М-во освіти і науки України, Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. – Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2025. – 810 с. : іл., табл. **Шифр зберігання в Бібліотеці: БЗ77545** У монографії висвітлено історію сакрального мистецтва Римо-Католицької Церкви (РКЦ) на землях України означеного періоду на прикладі відомих пам'яток, які є великою історичною та культурною цінністю. Проаналізовано історичні умови розвитку РКЦ та сакрального мистецтва на теренах України, визначено його основні етапи. Здійснено історичний огляд та аналіз пам'яток сакрального мистецтва РКЦ: основних святинь Львівської митрополії: всеукраїнських і дієцезіальних санктуаріїв, базилік, катедр і костелів, зокрема, костелів Львова (1860 - 1939), Києва (1797 - 1914) та ін. Представлено життєпис та історію культу покровителя Львівської архієпископії блаженного архієпископа Якуба Стрепи та новітніх святих РКЦ в Україні: архієпископа Йосифа Більчевського та прелата Зигмунта Гораздовського.

17. Денисенко Ю. Стан дослідження, збереження, реставрації та реконструкції історичних архітектурних об'єктів міста Черкаси на кінець першої чверті ХХІ сторіччя [Електронний ресурс] / Юрій Денисенко, Катерина Денисенко, Лариса Іванова, Руслан Павлюк // Вісн. Нац. ун-ту "Львів. політехніка". Серія : Архітектура. – 2025. – Вип. 7 (№ 3). — С. 25-38. *Досліджено сучасний стан, збереження, реставрації та реконструкції історичних будівель м. Черкаси. Виявлено два протилежні процеси: з одного боку — руйнування та знищення цінних об'єктів історичної забудови через комерційний тиск і природну деградацію за умов недостатнього догляду; з іншого — активну протидію таким діям із боку громадськості, науковців, журналістів, правоохоронних органів і пам'яткоохоронних структур. Проаналізовано ключові проблеми та причини незадовільного стану охорони архітектурної спадщини, а також окреслено позитивні тенденції зростання суспільної уваги й усвідомлення важливості її збереження. Запропоновано напрями вдосконалення професійних і наукових підходів до реставрації та реконструкції історичних об'єктів міста.* Текст: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2025/sep/39946/003lvidred.pdf>

18. Діанова Н. М. Наукова спадщина архієпископа Гавриїла (Розанова) у фондах наукової бібліотеки Одеського національного університету імені і. І. Мечникова [Електронний ресурс] / Наталія Миколаївна Діанова // Бібл. Меркурій : наук. журн. – 2025. – Вип. 1(33). – С. 153-165. *Мета статті - аналіз науково-історичної спадщини Херсонського архієпископа, дослідника історії Південної України та українського козацтва Гавриїла (Розанова). Зазначено, що праці архієрея зберігаються у фондах Наукової бібліотеки ОНУ ім. І. І. Мечникова і є не лише важливим джерелом для дослідження історії південного краю, але й раритетною цінністю, так як ніколи не перевидавались. Вони представлені окремими виданнями та публікаціями на сторінках «Записок Одесского общества истории и древностей». Це археографічні публікації та історичні*

дослідження, написані на основі зібраної автором потужної джерельної бази. Текст: <http://vislib.onu.edu.ua/article/view/331912/324953>

19. Дмитрук Р. Екскурсійні об'єкти Миколаєва та околиць (Львівська область) [Електронний ресурс] / Роман Дмитрук, Юрій Андрейчук, Андрій Яцишин // Економіка та сусп-во : [електрон. журн.] / Мукачев. держ. ун-т. – 2025. – № 78. – [Електрон.дані]. *Наведено результати дослідження туристичного потенціалу Миколаєва та околиць у Львівській області. Мета дослідження - виявлення екскурсійних об'єктів, здатних сприяти розвитку туризму загалом і особливо геотуризму. Застосовані польові та камеральні методи дозволили проаналізувати геологічні, геоморфологічні й гідрогеологічні риси території. Підкреслено, що на відміну від Львова та відомих курортів, ця локація залишається малодослідженою, але перспективною. Згадано природні комплекси Дністра, заказник «Стариці Дністра», озеро Задорожнє, а також культурні пам'ятки — палац у Роздолі, монастир, археологічні об'єкти. Підкреслено значення антропогенних утворень, зокрема кар'єрів. Попри занедбаний стан деяких культурних пам'яток, наголошено, що їхня популяризація здатна активізувати туризм і позитивно вплинути на економіку регіону.* Текст: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/6517/6456>

20. Доліновська М. Над Бугом рікою : традиційний народний одяг Західної Волині : [етногр. альб.] / Марія Доліновська, Володимир Щибря, Юрій Велінець ; [пер. текстів англ. Ю. Кишеня ; фот. В. Єфімов, А. Паславський]. — Нововолинськ ; Дніпро : Ю. А. Максимовська, 2025. — 333, [2] с. : іл. — На тит. арк. та обкл. дані парал. укр., англ. — Текст та текстівки парал. укр., англ. **Шифр зберігіння в Бібліотеці: B86100** *Представлено унікальну колекцію вишитих сорочок XIX - початку XX ст., зібраних на території Західної Волині під час етнографічних експедицій, а також із приватних колекцій. Вперше до наукового обігу введено фотоматеріали народного вбрання з архівів Миколи Угрин-Безгрішного і Арсена Річинського, а також світлини учасників "Просвіти" з навколишніх*

сіл 1916 - 1930 рр. Видання не лише знайомить зі зразками традиційного народного одягу, а й подає цінні історичні відомості про культурний та соціальний розвиток регіону.

21. Драпалюк А. Як Фонд природи України рятує природоохоронні території в умовах війни [Електронний ресурс] / Анастасія Драпалюк ; спілкувалася Ніна Жежера // Дзеркало тижня. – 2025. – 24 листоп. — Електрон. дані. Наведено інтерв'ю з Анастасією Драпалюк про діяльність Фонду природи України, створеного у 2024 р. природоохоронцями з України, Німеччини та Великої Британії для підтримки національних парків в умовах повномасштабної війни. Організація бере на себе ті функції, які держава не встигає виконувати: забезпечує парки технікою, транспортом, паливом, ремонтує будівлі та запускає наукові програми. Однією з ключових ініціатив стало відновлення степових екосистем, що сильно постраждали від бойових дій та інвазійних видів. Команда стикається з браком державного фінансування, відсутністю профільного міністерства та неможливістю парків офіційно отримувати допомогу через бюрократичні прогалини. Водночас Фонд зауважує, що руйнування природних територій — це втрата не лише біорізноманіття, а й частини культурної спадщини, адже багато ландшафтів, унікальних природних об'єктів та стародавніх степових культурних шарів є невід'ємною складовою історичної ідентичності України. Збереження цих територій означає збереження пам'яті, традицій і культурного коду регіонів. Текст: <https://zn.ua/ukr/UKRAINE/jak-fond-prirodi-ukrajini-rjatuje-prirodookhoronni-teritoriji-v-umovakh-vijni.html>

22. Жумашова Г. Проблеми збереження історичної спадщини в умовах модернізації міського ландшафту [Електронний ресурс] / Гулзада Жумашова // Архітектур. дослідж. / Нац. ун-т. «Львів. політехніка». – 2025. – Т.11, № 2. – С. 84-96. Зазначено, що в умовах прискореної модернізації міського простору в першій чверті ХХІ ст. істотно загострилися протиріччя між стратегіями розвитку і механізмами охорони історичної

спадщини. Мета дослідження - виявлення чинників, що визначали успішність або неефективність програм збереження пам'яток архітектури та містобудівного середовища в умовах зростання, інвестиційного тиску і трансформації нормативно-правових регламентів. Розглянуто досвід модернізації міського ландшафту, містобудівних підходів і емпіричних кейсів у Бішкеку, Празі та Римі. Зроблено висновок, що стійкість історичного ландшафту забезпечувалася наявністю комплексної моделі управління, яка включала три взаємопов'язані компоненти: нормативний захист, економічну доцільність і технологічну адаптацію. В умовах урбанізаційного тиску саме синтез правових, технічних і соціокультурних механізмів давав змогу не тільки зберігати матеріальні шари історичної пам'яті, а й інтегрувати їх у стратегічний розвиток сучасного міського середовища. Текст: <https://arch-studies.com.ua/web/uploads/pdf/Architectural%20Studies,%20Vol%2011,%20No%202,%202025-84-96.pdf>

23. Здоровило Т. 19 українських об'єктів внесли до Міжнародного списку культурних цінностей під посиленням захистом UNESCO [Електронний ресурс] / Тарас Здоровило // Україна молода. – 2025. – 5 груд. – Електрон. дані. Подано інформацію у Фейсбуці міністерки культури України Тетяни Бережної про включення до Міжнародного списку культурних цінностей під посиленням захистом ще 19 українських культурних об'єктів. Зазначено, що посилений захист - це найвищий рівень міжнародної охорони пам'яток, які мають виняткову цінність для всього людства, добре захищені на національному рівні та не використовуються для військових цілей. Наразі у цьому списку вже 46 українських об'єктів - і за їхньою кількістю Україна стала однією з лідерок у світі. Текст: <https://umoloda.kyiv.ua/number/0/2006/192557>

24. Здоровило Т. "Дорозкопувався" у Криму: в Польщі затримано російського горе-археолога [Електронний ресурс] / Тарас Здоровило // Україна молода. – 2025. – 11 груд. — Електрон. дані. Йдеться про затримання у Польщі російського археолога, працівника Ермітажу

Олександра Б., якого Україна оголосила в міжнародний розшук за проведення незаконних археологічних досліджень в окупованому Криму. Зазначено, що за даними прокуратури України, група під керівництвом російського археолога вела без відповідних дозволів української влади нелегальні розкопки у стародавньому місті Мірмекій на березі Керченської протоки у Криму, що призвели до часткового знищення об'єкта культурної спадщини та збитків у 200 млн грн. Текст: <https://umoloda.kyiv.ua/number/0/2006/192655/>

25. Здоровило Т. Друге життя отримає Поштова станція на Подолі [Електронний ресурс] / Тарас Здоровило // Україна молода. – 2025. – 19 листоп. – Електрон. дані. *Йдеться про початок тендерної процедури на розробку науково-проектної документації для реставрації Поштової станції - пам'ятки архітектури національного значення, розташованої на Поштовій площі в Києві. Зазначено, що Поштова станція є однією з небагатьох споруд другої половини XIX ст., що збереглася на Подолі, і наразі вона перебуває у комунальній власності територіальної громади Києва та знаходиться на балансі "Київського науково-методичного центру по охороні, реставрації та використанню пам'яток історії, культури і заповідних територій".* Текст: <https://umoloda.kyiv.ua/number/0/2006/192296/>

26. Здоровило Т. Екснардеп передав вкрадену в Криму колекцію артефактів музею [Електронний ресурс] / Тарас Здоровило // Україна молода. – 2025. – 2 груд. — Електрон. дані. *Йдеться про передачу Національному музею історії України понад 7000 унікальних археологічних цінностей, виявлених працівниками Державного бюро розслідувань (ДБР) у колишнього народного депутата України, який на початку 2000-их років очолював Раду Міністрів Автономної Республіки Крим (АРК). Як повідомили у ДБР, під час досудового розслідування колишній народний депутат уклав угоду про визнання винуватості та погодився передати державі усю свою колекцію, навіть з тими експонатами, що не були виявлені під час обшуків. Зазначено, що це найбільше поповнення музейного фонду за всю історію незалежної України, а серед переданих артефактів – скіфські мечі Акінак,*

стиси, сокири, стріли, монети, кольчуга XII ст., шоломи епохи Еллінізму та посуд Трипільської культури тощо. Текст: <https://umoloda.kyiv.ua/number/0/2006/192516/>

27. Здоровило Т. рф знищує культурну спадщину України: на Чернігівщині пошкоджена садиба Лизогубів [Електронний ресурс] / Тарас Здоровило // Україна молода. – 2025. – 20 листоп. — Електрон. дані. *Йдеться про пошкодження на Чернігівщині в місті Седнів внаслідок російського удару, завданого 19.11.2025, пам'ятки історії національного значення - садиби родини Лизогубів, філії Чернігівського обласного історичного музею імені Василя Тарновського. Як зазначили у Департаменті культури Чернігівської облдержадміністрації (ОДА), пошкодження пам'ятки – "чергове свідчення цілеспрямованих спроб Росії стерти нашу історичну пам'ять, знищити культурний пласт, який формує українську ідентичність".* Текст: <https://umoloda.kyiv.ua/number/0/2006/192311/>

28. Здоровило Т. Таврійський розпис внесено до Національного переліку нематеріальної культурної спадщини [Електронний ресурс] / Тарас Здоровило // Україна молода. – 2025. – 30 листоп. – Електрон. дані. *Йдеться про внесення Міністерством культури України до Національного переліку нематеріальної культурної спадщини "Традиції і практики просторового та ужиткового оздоблення на Миколаївщині: таврійський розпис". Як зазначено у повідомленні Міністерства, унікальна стилістика розпису "спирається на природну палітру Миколаївщини - кольори моря, лиману, Дніпра, степу та сонячного світла". Розписом спочатку прикрашали будинки, а коли з'явилися нові методи будівництва й помешкання почали оздоблювати новими матеріалами, місцеві жителі поступово відходили від розпису стін і перенесли його на інші поверхні, зокрема, глину, дерево, ужиткові речі, а у 1990-их роках його почали використовувати також на тканині, одязі та прикрасах.* Текст: <https://umoloda.kyiv.ua/number/0/2006/192460/>

29. Кершис А. Центральний державний архів громадських об'єднань та українці в системі архівних установ України: нормативно-правовий аспект [Електронний ресурс] / Андрій Кершис // Вісн. Кн. палати. – 2025. – № 10. – С. 33-38. *Розглянуто нормативно-правовий аспект функціонування ЦДАГОУ в контексті сучасної архівної політики України. Проаналізовано основні законодавчі та підзаконні акти, які регламентують діяльність архівної установи, що спеціалізується на зберіганні документів політичних партій, громадських організацій, опозиційних рухів, особових архівів і матеріалів української діаспори. Обґрунтовано значення архіву як головної інституції у збереженні національної пам'яті, формуванні історичної ідентичності та розвитку відкритого інформаційного простору. Визначено особливості структури й функцій ЦДАГОУ після його реорганізації у 2022 р. Досліджено чинні нормативні документи, зокрема Закон України "Про Національний архівний фонд та архівні установи", Правила роботи архівних установ, Порядок державного обліку документів Національного архівного фонду, а також документи, що регулюють процедуру проведення експертизи цінності й визначення унікальності архівних документів. Виокремлено проблеми, пов'язані з потребою оновлення й адаптації нормативної бази до умов цифровізації, євроінтеграції та воєнного стану в Україні. Запропоновано заходи з удосконалення правового забезпечення діяльності ЦДАГОУ з урахуванням актуальних викликів і запитів суспільства. Текст: <http://visnyk.ukrbook.net/article/view/343793>*

30. Комітет з питань гуманітарної та інформаційної політики підтримав низку рішень у сфері культури та національної пам'яті [Електронний ресурс] / Прес-служба Апарату Верхов. Ради України // Голос України. – 2025. – 3 груд. [№ 485]. – Електрон. дані. *Подано інформацію, що 1 грудня відбулося засідання парламентського Комітету, під час якого народні депутати розглянули та підтримали низку важливих рішень у сфері гуманітарної політики та національної пам'яті. Комітет розглянув і рекомендував проєкт Постанови «Про відзначення пам'ятних дат і ювілеїв у*

2026 – 2027 роках» (реєстр. № 14203) за основу і в цілому з урахуванням пропозицій Комітету. Перша заступниця голови Комітету Ірина Констанкевич зазначила у своєму виступі, що проведено ретельну роботу у межах підкомітету з питань національної та культурної пам'яті із залученням профільних установ. Також на засіданні підтримали проєкт Постанови про заходи зі вшанування пам'яті Симона Петлюри (реєстр. № 14244). Окремо було розглянуто питання, пов'язане з Рішенням Комітету за підсумками виїзного засідання, яке відбулося 30 - 31 жовтня у Львові. Голова підкомітету з питань культурної політики Микола Княжицький повідомив, що рекомендації стосуються сфер книговидавництва та музейної справи, зокрема питань збереження пам'яток культурної спадщини. Текст: <https://www.golos.com.ua/article/388953>

31. Кулиняк І. Туристичний потенціал території як основа для сталого розвитку туризму [Електронний ресурс] / Ігор Кулиняк // Вісн. Хмельниць. нац. ун-ту. Серія : Екон. науки. – 2025. – Т. 344, № 4. – С. 287-292. Вказано, що туристичний потенціал території доцільно розглядати як інтегровану структуру, що складається з трьох основних компонентів: природно-ресурсного (природні ресурси та природні умови), історико-культурного (історико-культурні матеріальні та історико-культурні нематеріальні туристичні ресурси (нематеріальна спадщина) та соціально-економічного (об'єкти туристичної інфраструктури, людські ресурси та маркетинговий потенціал). Такий підхід дозволяє комплексно оцінити можливості території щодо розвитку туризму, враховуючи не лише наявність туристичних ресурсів, а й умови для їх ефективного використання. Запропонована класифікація видів туризму за домінуючим компонентом туристичного потенціалу сприяє точнішому визначенню пріоритетів у плануванні туристичної діяльності. Текст: <https://heraldes.khmnmu.edu.ua/index.php/heraldes/article/view/1990/2239>

32. Культура як ідентичність: на Конгресі у Львові наголосили на важливості нематеріальної спадщини [Електронний ресурс] // Високий

замок. – 2025. – 12 груд. – Електрон. дані. *Йдеться про IV Конгрес культури «Зв'язок і Розрив», що відбувся у Львові і під час якого наголошувалось, що культура виходить далеко за межі мистецтва і музики, охоплюючи також нематеріальну культурну спадщину та локальні традиції, які формують національну ідентичність. Основною ідеєю заходу стало посилення зв'язків між регіонами, зокрема між Львовом і Харковом, що символізує об'єднання культурних фронтів країни. Організаторами заходу були Інститут стратегії культури та ГО «Вірменська тридцять п'ять». На Конгресі наголосили, що маркування, зберігання та розвиток нематеріальної спадщини є щоденною та вкрай важливою роботою, яка вимагає спільних зусиль регіонів і Міністерства культури України. Текст :* <https://wz.lviv.ua/news/544018-kultura-ia-identychnist-na-konhresi-u-lvovi-naholosyly-na-vazhlyvosti-nematerialnoi-spadshchyny>

33. Лиса А. Підписано Закон щодо перепоховання загиблих оборонців [Електронний ресурс] / А. Лиса // Korrespondent.net : [вебсайт]. – 2025. – 26 листоп. — Електрон. дані. *Вказано, що Президент України В. Зеленський 25.11.2025 підписав Закон (№ 4656-IX) щодо перепоховання загиблих військовослужбовців, які захищали Україну, зокрема, тих, чії тіла виявлені на звільнених від російської окупації територіях. Згідно з документом, поховання осіб, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною, таких як Герої України, нагороджені орденами «Золота Зірка», «Богдана Хмельницького», «княгині Ольги», «За мужність», а також учасників бойових дій (УБД) та осіб із інвалідністю внаслідок війни, здійснюється безкоштовно для родичів або осіб, які беруть на себе відповідальність за поховання. Витрати покриваються з державного бюджету. Перепоховання останків може бути здійснено в особливих випадках на підставі рішення органів місцевого самоврядування (ОМС) та відбувається за рахунок осіб, які ініціюють цей процес, за винятком випадків, коли це стосується осіб, що захищали незалежність і територіальну цілісність України - для них витрати покриваються з*

джерел, передбачених для поховання героїв. Також Закон встановлює вимоги до перепоховання останків загиблих воїнів, які були поховані в братських та одиночних могилах: вимагається дотримання стандартів охорони культурної спадщини й увічнення пам'яті загиблих героїв. Текст: <https://ua.korrespondent.net/ukraine/4835706-pidpysano-zakon-schodo-perepokhovannia-zahyblykh-oborontsiv>

34. Мойсей С. Туристичні дестинації України в умовах війни [Електронний ресурс] / Сергій Мойсей // Економіка та сусп-во : [електрон. журн.] / Мукачев. держ. ун-т. – 2025. – № 78. – [Електрон.дані]. Розглянуто питання розвитку туристичних дестинацій України в умовах війни, зокрема адаптації туристичної інфраструктури, збереження культурної спадщини. Мета дослідження - аналіз змін у туристичній галузі України в умовах російської агресії. Вказано, що, починаючи з 2014 р., туристична інфраструктура зазнала значних руйнувань, а імідж країни як безпечного напрямку суттєво погіршився, і для відновлення та підтримки туристичного сектора необхідно брати до уваги не лише економічні аспекти, а й соціокультурні та екологічні потреби, що вимагає тісної кооперації між урядовими органами, бізнесом, суспільством і міжнародними партнерами. Зазначено, що успішний розвиток цієї галузі залежить від кількох ключових секторів економіки, таких як транспортна і логістична інфраструктура, гостинність та виробництво товарів задля задоволення потреб туристів. Текст: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/6540/6479>

35. На Львівщині відкрили нову експозицію сакральної скульптури XVII – XIX століть [Електронний ресурс] // RISU.ua : [вебсайт]. – 2025. – 8 груд. – Електрон. дані. Подано інформацію, що у Музей-заповіднику «Жовківський замок» 5 грудня презентували нову експозицію сакральної скульптури кінця XVII – початку XIX ст. Унікальні твори з фондів Львівської національної галереї мистецтв ім. Б. Г. Возницького після реставрації стали доступними для огляду відвідувачів. Мета ініціативи – відновити, зберегти та популяризувати зразки сакрального мистецтва, що є

невід'ємною частиною культурної спадщини Львівщини. Експозиція демонструє шедеври авторства провідних майстрів свого часу та дозволяє побачити сакральну пластику у контексті історичного розвитку регіону.

Текст: https://risu.ua/na-lvivshchini-vidkrili-novu-ekspoziciyu-sakralnoyi-skulpturi-xviixix-stolit_n160804

36. На Львівщині презентували віднайдений натільний хрестик XII - XIII століття [Електронний ресурс] // RISU.ua : [вебсайт]. – 2025. – 2 груд. – Електрон. дані. Подано інформацію, що у серпні 2025 р. Львівський історичний музей поповнив свою колекцію трьома натільними хрестиками, датованими кінцем XI — початком XIII ст., які передала Київська митниця як вилучені або конфісковані культурні цінності. Артефакти — двобічні, литі з бронзи та декоровані емаллю — належать до домонгольського періоду і є автентичними представниками натільного християнського металопластичного мистецтва часів Київська Русь. Знахідка має важливе значення для досліджень: розширює корпус відомих артефактів сакрального мистецтва Київської Русі; забезпечує матеріальну основу для аналізу поширення християнства, релігійної практики та іконографії на початкових етапах християнської традиції на теренах ранньоруської державності. Передача хрестиків до музею відображає також сучасну політику збереження та повернення культурної спадщини, зокрема незаконно вивезених археологічних об'єктів, що має значення й для історії реституції культурних цінностей. Текст: https://risu.ua/na-lvivshchini-prezentuvali-vidnajdenij-natilnij-hrestik-xii-xiii-stolittya_n160677

37. Науковці «Давнього Галича» розробили 3D-екскурсію Успенським собором [Електронний ресурс] // RISU.ua : [вебсайт]. – 2025. – 13 груд. – Електрон. дані. Зазначено, що науковці національного заповідника «Давній Галич» розробили 3D-екскурсію Успенським собором, який 800 років тому був центром освіти, культури та книгописання у княжому Галичі. Про це представникам медіа під час Туристичного форуму в Галичі повідомив гендиректор Національного заповідника «Давній Галич» Володимир Олійник.

Він зауважив, що таку опцію вдалося створити завдяки коштам з обласного бюджету. Також для цього науковці працювали в архівах над пошуком архітектури та дизайну собору, який вважають визначною пам'яткою архітектури XII ст. Галицький Успенський собор, Церква Пресвятої Богородиці — головний храм княжого Галича та другий за розміром храм Руси-України (після Софійського собору у Києві). Перша згадка про Успенський собор відноситься до 1187 р., у зв'язку зі смертю його будівничого — князя Ярослава Осмомисла. З XII ст. був кафедральним собором Галицької єпархії, а з XIV ст. - Галицької Митрополії, другої в Русі-Україні після Київської. Фундаменти собору у 2018 р. визнані об'єктом культурної спадщини національного значення, який внесли до Державного реєстру нерухомих пам'яток України. Текст: https://risu.ua/naukovci-davnogo-galicha-rozrobili-3d-ekskursiyu-uspenskim-soborom_n160937

38. Оверчук О. Л. Нематеріальна культурна спадщина: особливості музеєфікації [Електронний ресурс] / О. Л. Оверчук, В. В. Щибря // *Культура України : зб. наук. пр.* — 2025. — № 89. — С. 31-40. Акцентовано на значенні нематеріальної культурної спадщини (НКС) як важливого складника соціокультурної ідентичності народів та ролі музейної справи в її збереженні. Підкреслено, що НКС охоплює не лише матеріальні артефакти, а й живі традиції, які формують колективну пам'ять і сприяють збереженню культурного різноманіття. Мета дослідження - висвітлення етапів збереження НКС в Україні, особливо через діяльність музеїв. Розглянуто специфіку роботи з нематеріальними елементами, які не мають фізичної форми, але становлять вагомий частину національної спадщини. Текст: <https://ku-khsac.in.ua/article/view/333432>

39. Онуфрів Я. Досвід міжнародної будівельної виставки в Берліні 1987 року та її цінність для відбудови України [Електронний ресурс] / Ярина Онуфрів // *Вісн. Нац. ун-ту "Львів. політехніка". Серія : Архітектура.* — 2025. — Вип. 7 (№ 3). — С. 87-96. Розглянуто традицію Міжнародних Будівельних Виставок (IBA) у Німеччині та досвід відбудови

Берліна, зокрема реконструкцію району Кройцберг у межах IBA Berlin '87. На основі інтерв'ю з архітекторкою Інкен Баллер і матеріалів музею «FHNW Friedrichshain-Kreuzberg» проаналізовано відмінності між програмами «IBA AltBau» та «IBA NeuBau», розвиток принципів «обережного міського оновлення», участь мешканців у процесах реконструкції та нові стандарти соціального житла на прикладі кварталу № 70. Виокремлено архітектурно-планувальні підходи й практики залучення громади, актуальні для повоєнної відбудови українських міст: співучасть мешканців у прийнятті рішень, використання простих і ощадних рішень для реконструкції історичних будівель, збереження спадщини та формування людиноцентричних просторів. Текст: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2025/sep/39954/0071vidred.pdf>

40. Остапа С. Комітет гуманітарної та інформполітики підтримав проєкти постанов про вшанування пам'яті Петлюри та відзначення пам'ятних дат на 2026 – 2027 роки [Електронний ресурс] / Світлана Остапа // Детектор медіа : [інтернет-вид.]. – 2025. – 1 груд. – Електрон. дані. Зазначено, що члени Комітету Верховної Ради України (ВР України) з питань гуманітарної та інформаційної політики на черговому засіданні 01.12.2025 одноголосно підтримали проєкти постанов № 14203 «Про відзначення пам'ятних дат і ювілеїв у 2026 - 2027 роках» та № 14244 «Про заходи зі вшанування пам'яті Симона Петлюри». Комітет рекомендував парламенту ухвалити ці постанови і зробити це до кінця 2025 р. За словами першої заступниці голови Комітету Ірини Констанкевич, однієї з авторів постанови № 14203, до Комітету надійшло близько 3000 пропозицій від народних депутатів, Інституту національної пам'яті, громадських об'єднань тощо. Окрім історичних постатей та подій були й пропозиції щодо вшанування героїв російсько-української війни. Комітет також рекомендував на державному рівні урочисто відзначити у 2026 – 2027 рр. 170-річчя з дня народження Івана Франка, 160-річчя з дня народження Михайла Грушевського, 100-річчя з дня народження Богдана

Гаврилишина та ін. А також 100-річчя з дня вбивства у Парижі Симона Петлюри. Текст: <https://detector.media/infospace/article/245979/2025-12-01-komitet-gumanitarnoi-ta-informpolityky-pidtrymav-proiekt-y-postanov-pro-vshanuvannya-pamyati-petlyury-ta-vidznachennya-pamyatnykh-dat-na-20262027-roky/>

41. Палій Н. Сакральні Карпати: в Івано-Франківську зібралися на форум дослідники і популяризатори історико-культурної спадщини регіону [Електронний ресурс] / Наталя Палій // RISU.ua : [вебсайт]. – 2025. – 1 груд. – Електрон. дані. Подано інформацію, що 27 листопада в Івано-Франківську Університет Короля Данила організував III Міжнародний форум «Сакральні Карпати: діалог традиції та новаторства». Під час заходу розглянули питання розвитку сакрального туризму та мистецтва в Карпатському регіоні України, зокрема, на Покутті та Буковині. Розпочався захід із благословення від духовенства Православної церкви України (ПЦУ) та Української Греко-Католицької церкви (УГКЦ). Основною частиною форуму «Сакральні Карпати» стали дві панельні дискусії («Сакральна карта Карпат: між духовністю, культурою і туристичними практиками» та «Мистецький код Покутсько-Буковинського краю»), у межах яких свої тематичні доповіді та презентації представили вчені, митці, дослідники національної спадщини регіону і ті, хто займається її популяризацією, а також – реабілітацією військових. Вітав форум гість з Румунії Vasile Duciș, голова комуни Бістра. Він поділився своїм баченням спільного в культурі та етносі українців і румунів. Також відзначив, що є хороша співпраця між регіонами, яка постійно поглиблюється. Зокрема, під час форуму підписали меморандум про співпрацю між Університетом Короля Данила та комуною Бістра. У доповідях учасників форуму наголошувалося на важливості збереження народних ремесел і перспективах підтримки художніх промислів на державному рівні; розглядалося питання про відомих покутських просвітителів і роль духовенства в дослідженні, популяризації та розвитку Карпатського краю у другій половині XIX —

початку XX ст. У межах форуму представили виставку писанок, які є частиною Музею Писанки, що належить до Коломийського Національного музею народного мистецтва. Текст: https://risu.ua/sakralni-karpati-v-ivano-frankivsku-zibralisya-na-forum-doslidniki-i-populyarizatori-istoriko-kulturnoyi-spadshchini-regionu_n160653

42. Паньків Н. Розвиток внутрішнього туризму в умовах сучасних викликів: аналіз світового досвіду та перспективи для України в період війни та поствоєнного відновлення [Електронний ресурс] / Наталія Паньків, Соломія Мельник // Вісн. Хмельниц. нац. ун-ту. Серія : Екон. науки. – 2025. – Т. 344, № 4. – С. 681-689. Проаналізовано стан і тенденції внутрішнього туризму в Україні в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення. Висвітлено ключові проблеми галузі, зокрема безпекові виклики та зниження попиту. Встановлено перерозподіл туристичних потоків зі зростанням популярності західних регіонів країни. Окрему увагу приділено розвитку нових форм туризму: волонтерського, військового та меморіального. Досліджено міжнародний досвід (Ізраїль, Хорватія, Боснія і Герцеговина) для формування пропозицій щодо адаптації ефективних стратегій відновлення. Визначено, що найважливішими чинниками успішного відновлення є інвестиції в інфраструктуру, підтримка місцевих ініціатив, збереження культурної спадщини, розвиток сталого туризму та використання цифрових технологій для промоції внутрішнього туристичного продукту. Текст:

<https://heraldes.khmnmu.edu.ua/index.php/heraldes/article/view/2354/2404>

43. Поліція передала Національному музею історії артефакти, вилучені під час спроби незаконного продажу [Електронний ресурс] // Укрінформ : [укр. інформ. сайт]. – 2025. – 4 груд. – Електрон. дані. За повідомленням Департаменту комунікації Національної поліції, дізнавачі Самарівського районного відділу поліції на Дніпропетровщині передали до Національного музею історії України унікальні культурні цінності, врятовані від незаконного продажу та вивезення за кордон. Правоохоронці

встановили двох чоловіків, які намагалися продати через онлайн-аукціони золоту фібулу II ст. до н.е. – I ст. н.е. та скарб зі 182 срібних монет часів кримського хана Девлет I Герая. Під час огляду у фігурантів вилучено артефакти, що мають значну історичну, культурну та наукову цінність. За попередніми оцінками істориків, монети можуть бути пов'язані з подіями періоду боротьби українського козацтва проти Кримського ханства. Усі вилучені предмети передані до фондів Національного музею для подальшого збереження та експонування. Триває досудове розслідування за ч. 1 ст. 193 Кримінального кодексу України (КК України) (незаконне привласнення особою знайденого чи такого, що випадково опинилось у неї, чужого майна або скарбу, які мають особливу історичну, наукову художню чи культурну цінність). Текст: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/4065813-policia-peredala-nacionalnomu-muzeu-istorii-artefakti-viluceni-pid-cas-sprobi-nezakonnogo-prodazu.html>

44. Поліщук Д. Еволюція оборонних укріплень у малих містах Волині: від дерев'яних фортець до бастионних систем (на прикладі Дубна та Крем'янця) [Електронний ресурс] / Дмитро Поліщук, Максим Ясінський // Вісн. Нац. ун-ту "Львів. політехніка". Серія : Архітектура. – 2025. – Вип. 7 (№ 3). — С. 97-106. Зазначено, що еволюція оборонних споруд у малих містах Волині відображала загальноєвропейські тенденції фортифікаційної архітектури, адаптовані до місцевих географічних, політичних і соціальних умов. Укріплення в Дубно та Кременці — як історичні артефакти — мають велике значення для розуміння розвитку військової інфраструктури, містобудування та культурної спадщини Волині. Акцентовано на важливості збереження таких об'єктів як частини історико-архітектурної пам'яті, зокрема в контексті сучасного захисту культурної спадщини. Текст: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2025/sep/39956/008lvidred.pdf>

45. Предстоятель ПЦУ взяв участь у презентації чергового тому Історико-богословської енциклопедії [Електронний ресурс] // RISU.ua :

[вебсайт]. – 2025. – 26 листоп. – Електрон. дані. *Подано інформацію, що Митрополит Київський і всієї України Епіфаній 25.11.2025 взяв участь у презентації 4-го тому Ілюстрованої історико-богословської енциклопедії, який нещодавно вийшов із друку. Видання має на меті зібрати й систематизувати знання з історії Церкви, богослов'я, релігієзнавства та церковного життя — охоплюючи біографії діячів, події, географію церков, доктрини, традиції, а також етапи розвитку релігійно-філософської думки. У своїй промові Епіфаній підкреслив важливість цього енциклопедичного проєкту для поглиблення знань про церковну спадщину та підтримки богословської освіти й історичної пам'яті. Новий том означає черговий поступ у науковому оформленні богословсько-історичних знань і може стати цінним ресурсом для дослідників, духовенства й освітян.* Текст: https://risu.ua/predstoyatel-pcu-vzyav-uchast-u-prezentaciyi-chergovogo-tomu-istoriko-bogoslovskoyi-enciklopediyi_n160507

46. Прокуратура повернула державі найбільшу колекцію археологічних цінностей [Електронний ресурс] // Юрид. практика. – 2025. – 2 груд. — Електрон. дані. *Йдеться про завершення прокурорами Офісу Генерального прокурора (ОГП) розслідування однієї з наймасштабніших кримінальних справ щодо незаконного зберігання культурних цінностей. Зазначено, що у межах розслідування вилучено понад 7000 артефактів археології, нумізматики та зброї, загальна вартість яких оцінюється у мільйони доларів, і зараз усі унікальні предмети передано до Національного музею історії України, що є найбільшим поповненням державного музейного фонду за весь період незалежності.* Текст: <https://pravo.ua/naibilshu-kolektsiiu-arkheolohichnykh-tsinnostei-peredaly-derzhavil/>

47. Ремешило-Рибчинська О. Актуальність адаптації історичних комплексів для потреб післявоєнної реабілітації [Електронний ресурс] / Ореста Ремешило-Рибчинська, Владислав Гаврецький // Вісн. Нац. ун-ту "Львів. політехніка". Серія : Архітектура. – 2025. – Вип. 7 (№ 3). — С. Зазначено, що в Україні збереглася значна кількість історичних

комплексів — від палаців і замків до промислових об'єктів — які нині перебувають у стані стагнації та не використовуються ефективно. Їхня адаптація потребує професійного підходу, зокрема аналізу проблематики та розроблення архітектурних засобів переосмислення. Післявоєнні реалії актуалізують потребу нового використання архітектурної спадщини, зокрема перетворення історичних комплексів на простори для реабілітації військових і цивільних. Міжнародний досвід показує успішні приклади переоблаштування старовинних споруд для медичних, психологічних і реабілітаційних функцій. В Україні історичні об'єкти переважно адаптують під туристичні цілі, тоді як питання їхнього переосмислення для реабілітаційних потреб залишається недостатньо вивченим. Відповідно, актуальною є розробка алгоритму адаптації таких комплексів із врахуванням міжнародних практик та українського післявоєнного контексту. Текст: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2025/sep/39978/015lvidred.pdf>

48. Роль архівних установ у забезпеченні інформаційної безпеки [Електронний ресурс] / Ігор Саламаха, Ірина Денис, Валентина Новосад, Любов Шептицька // Вісн. Кн. палати. – 2025. – № 10. – С. 27-33. Розглянуто актуальну проблему забезпечення інформаційної безпеки в діяльності архівних установ в умовах цифрової трансформації та гібридних загроз. Проаналізовано наукові підходи до трактування інформаційної безпеки у сфері архівознавства, схарактеризовано основні функції архівних установ зі збереження, захисту й автентифікації інформаційних ресурсів. Визначено основні загрози цифровим архівам, серед яких: кібератаки, фальсифікація документів, технічні проблеми, інсайдерські ризики та недосконалість правового регулювання. Увагу приділено перспективним напрямам інтеграції архівної сфери в національну систему інформаційної безпеки. Запропоновано комплекс заходів нормативного, організаційного, технологічного й освітнього характеру, реалізація яких сприятиме підвищенню стійкості держави до інформаційних загроз, збереженню історичної пам'яті та

формуванню довіри до верифікованої інформації. Текст:
<http://visnyk.ukrbook.net/article/view/343787>

49. Святині родинних зв'язків [Електронний ресурс] // Україна молода. – 2025. – 3 груд. — Електрон. дані. *Йдеться про презентацію у Національному заповіднику "Софія Київська" спецвипуску журналу "Антиквар", присвяченого чернігівському Спасо-Преображенському собору. Зазначено, що обидва храми мають не лише спільні духовні, а й родинні корені – збудували їх сини Святого князя Володимира, Ярослав і Мстислав, після того, як поділили між собою владу. Наведено коментар на презентації третього Президента України Віктора Ющенка, який наголосив, що "ці два величезні об'єкти базово стоять на фундаменті нашої державності і потребують всілякої уваги – і державної, і національної, і наукової", та висловив "велику приємність" з приводу того, що генеральна директорка Національного заповідника "Софія Київська" Неля Михайлівна Куковальська та генеральна директорка Національного заповідника Наталія Борисівна Реброва "Чернігів стародавній" наразі тісно співпрацюють, адже "виклики, які стоять перед обома заповідниками надзвичайно важливі".* Текст:
<https://umoloda.kyiv.ua/number/0/2006/192527/>

50. Соснова Н. Оборонне житло у XVIII ст. та його генеза в культурному ландшафті українського села [Електронний ресурс] / Надія Соснова // Архітектур. дослідж. / Нац. ун-т. «Львів. політехніка». – 2025. – Т.11, № 2. – С. 72-83. *Зазначено, що в Україні реєстр пам'яток, які характеризують культурний ландшафт передмістя, включає лише кілька об'єктів. Однак залишки стін або валів оборонних споруд та їх території офіційно не реєструються, і в більшості випадків їх історичні межі не враховуються при розподілі сільських земель. Мета дослідження - схарактеризувати планування та просторове рішення, а також генезис оборонних споруд XVIII ст. в культурному ландшафті українського села. Дослідження проводилося у Львівській області, було проаналізовано близько 40 об'єктів за їхнім розташуванням у структурі села. Вказано, що станом*

на 2025 р. у Львівській області не існує невеликих сільських оборонних дворів. Однак земля в межах оборонних стін і на місці колишніх садів, створених під час перетворення оборонного двору на житловий маєток, часто залишається незабудованою. Оборонні двори, які пройшли довгий еволюційний шлях, є особливим типом житла в ландшафтній архітектурі, яке еволюціонувало в повну протилежність – від обнесеного стіною житла до житла з садом і парком. Дослідження оборонного житла підтвердило інтенсивний розвиток міст Східної Галичини. Зауважено, що закріплення пам'яті про культуру та архітектуру регіону шляхом позначення територій колишніх оборонних споруд є доцільним при створенні туристичних та освітніх маршрутів в історичних центрах населених пунктів. Текст: <https://arch-studies.com.ua/web/uploads/pdf/Architectural%20Studies,%20Vol%2011,%20No%202,%202025-72-83.pdf>

51. Томчишин Ю. У Бережанах реставратори відновили столітні розписи у храмі [Електронний ресурс] / Юля Томчишин // Укрінформ : [укр. інформ. сайт]. – 2025. – 16 листоп. – Електрон. дані. Подано інформацію, що на Тернопільщині презентували результати реставрації унікальних настінних розписів початку ХХ ст. у храмі Пресвятої Трійці. Давній живопис виявили під шарами ґрунтовки та фарби. Мистецтвознавці упевнені: це дуже важливе відкриття для дослідження сакрального мистецтва Галичини періоду модернізму. За словами краєзнавця Богдана Тихого, Церкву Пресвятої Трійці почав будувати в 1748-му воєвода Август Олександр Чорторийський. Споруджували святиню упродовж 20 років. Зазначено, що роботи з відновлення внутрішнього оздоблення храму розпочали понад три роки тому. Настоятель храму отець Іван Хрептак залучив команду Об'єднання іконописців в ім'я святителя Кипріяна, митрополита Київського, «Образ» зі Львова. Тепер відвідувачі храму зможуть побачити відновлену композицію «Зіслання Святого Духа на

апостолів». Таких пам'яток небагато, найбільше їх – у Львові, – зазначив професор Львівської національної академії мистецтв, іконописець Роман Василик. За його словами, віднайдені розписи – синтез неовізантизму і сецесії. Реставратори планують продовжити роботи у храмі Пресвятої Трійці вже навесні. В архівних документах також розшукують автора чи авторів розпису. Їх пов'язують із митцями з Промислової школи у Львові та мистецьким колом одного з головних реформаторів українського церковного малярства Модеста Сосенка. Текст: <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/4058364-u-berezanah-restavritori-vidnovili-stolitni-rozpisi-u-hrami.html>

52. У Дніпрі та Полтаві відбулися діалогові зустрічі про збереження культурної спадщини Донеччини [Електронний ресурс] / Прес-служба Апарату Верхов. Ради України // Голос України. – 2025. – 19 листоп. [№ 476]. – Електрон. дані. Подано інформацію, що у межах проєкту «Схід на дотик», спрямованого на збереження культурного коду та локальної ідентичності Донеччини, у Дніпрі та Полтаві відбулися дві діалогові зустрічі «Ідентичність Донеччини – пам'ять, досвід, майбутнє». Серед ключових тем, які обговорювались на зустрічах, - збереження культурної пам'яті Донеччини та переосмислення досвіду переселення. Зустрічі стали важливим простором для взаємної підтримки, обміну досвідом і формування бачення майбутнього. Учасники підкреслили, що такі заходи допомагають зберігати ідентичність Донеччини та зміцнюють відчуття спільності незалежно від місця перебування. Текст: <https://www.golos.com.ua/article/388514>

53. У Києво-Печерській лаврі запрацював аудіогід, адаптований жестовою мовою [Електронний ресурс] // Укрінформ : [укр. інформ. сайт]. – 2025. – 24 листоп. – Електрон. дані. За повідомленням Міністерства культури України (МКУ), у Києво-Печерській лаврі запрацював перший в Україні аудіогід, адаптований жестовою мовою. Тепер люди з порушеннями слуху можуть повноцінно відвідати й дослідити найважливіші пам'ятки

Лаври: Успенський собор, Троїцьку надбрамну церкву, Велику лаврську дзвіницю, церкву Спаса на Берестові та інші святині. У МКУ привітали запуск проєкту, який відкриває культурну спадщину для ще більшої кількості відвідувачів та формує справді доступне культурне середовище. Ініціатива продовжує реалізацію Національної стратегії зі створення безбар'єрного простору, започаткованої Першою леді Оленою Зеленською. Текст: <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/4062385-u-kievopecerskij-lavri-zpracuvav-audiogid-adaptovanij-zestovou-movou.html>

54. У Києво-Печерській лаврі представили ікону святого Миколая XVIII століття [Електронний ресурс] // RISU.ua : [вебсайт]. – 2025. – 8 груд. – Електрон. дані. Зазначено, що до Дня святого Миколая у Національному заповіднику “Києво-Печерська лавра” відкрилася камерна експозиція з єдиним предметом – іконою “Святий Микола Чудотворець” другої третини XVIII ст. Раритет із закритих фондів Лаври вперше представили широкому загалу у межах проєкту “Виставка одного експоната”. Ця унікальна пам’ятка з фондового зібрання дає можливість не лише оцінити мистецькі тенденції того часу, а й зрозуміти, як формувалася одна з найбільших музейних колекцій країни. Нині фондова колекція Лаври налічує понад 72 тис. експонатів, більшість із яких зазвичай недоступні широкій публіці. Проєкт “Виставка одного експоната” дозволяє побачити саме такі раритети. Текст: https://risu.ua/u-kiyevo-pecherskij-lavri-predstavili-ikonu-svyatogo-mikolaya-xviii-stolittya_n160803

55. Уряд схвалив законопроєкт про меценатство у сфері культури [Електронний ресурс] // Укрінформ : [укр. інформ. сайт]. – 2025. – 3 груд. – Електрон. дані. За повідомленням Прем’єр-міністерки України Юлії Свириденко, уряд схвалив розроблений Міністерством культури України (МК України) законопроєкт про меценатство у сфері культури. Зафіксовано напрямки допомоги: від оновлення бази закладів культури до реставрації спадщини та підтримки українського контенту. Законопроєкт запускає нову модель партнерства між державою, бізнесом і громадянським суспільством

та пропонує заохочення для меценатів. Законопроект передано на розгляд Верховної Ради України (ВР України). Текст: <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/4065762-urad-shvaliv-zakonoproekt-pro-mecenatstvo-u-sferi-kulturi.html>

56. Хлебніков П. Ю. Збереження та популяризація української народної пісенної культури у творчості Черкаського народного хору [Електронний ресурс] / П. Ю. Хлебніков // *Культура України : зб. наук. пр.* – 2025. – № 88. – С. 13-25. *Вивчено діяльність Черкаського академічного заслуженого українського народного хору в збереженні та популяризації української народної пісенної культури. Простежено соціокультурні чинники створення й становлення колективу, схарактеризовано його роль у збереженні та популяризації національної спадщини. Розглянуто творчі інновації, зокрема створення вокально-хореографічних композицій і театралізованих концертів, які забезпечують гармонійне поєднання автентичності й сучасності. Визначено, що діяльність хору сприяє формуванню національної ідентичності, зміцненню міжнародного культурного діалогу та єднанню українців у глобальному контексті.* Текст: <https://ku-khsac.in.ua/article/view/325554>

57. Через російську агресію в Україні пошкоджені 1630 пам'яток культурної спадщини [Електронний ресурс] // *Укрінформ : [укр. інформ. сайт]*. – 2025. – 4 груд. – Електрон. дані. *За повідомленням Міністерства культури України (МК України), в Україні внаслідок російської агресії зруйновані та пошкоджені 1630 пам'яток культурної спадщини та 2437 об'єктів культурної інфраструктури. Серед пошкоджених об'єктів культурної спадщини: 151 має статус національного значення, 1326 - місцевого, 153 - щойно виявлені. Повністю зруйновані 36 пам'яток культурної спадщини. Загалом пошкодження зафіксовані в 18 областях. Найбільших руйнувань зазнали пам'ятки у Харківській області - 344, Херсонській - 295, Одеській - 182, Донецькій - 175, Київській області та м. Київ - 161. У МК України нагадали, що майже вся територія Луганської області та значні частини територій Запорізької, Донецької і Херсонської*

областей досі захоплені російськими загарбниками, через що неможливо точно підрахувати кількість пошкоджених закладів культури. Текст: <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/4065939-cerez-rosijsku-agresiu-v-ukraini-poskodzeni-1630-pamatok-kulturnoi-spadsini.html>

58. ЮНЕСКО взяло під посилений захист ще 19 українських пам'яток [Електронний ресурс] // RISU.ua : [вебсайт]. – 2025. – 5 груд. – Електрон. дані. За повідомленням Міністерства культури України, 4 грудня під час 20-го засідання Комітет ЮНЕСКО із захисту культурних цінностей у разі збройного конфлікту підтримав ініціативу України й ухвалив рішення про внесення ще 19 українських об'єктів культурної спадщини до Міжнародного списку культурних цінностей під посиленим захистом (наразі загальна їх кількість зросла до 46). Це робить Україну однією з країн із найбільшим переліком культурної спадщини, що перебуває під найвищим міжнародно-правовим захистом у сфері гуманітарного права. Наведено список українських об'єктів, які внесли до Списку у 2025 р. завдяки експертній підтримці Агенції суспільно-правового моделювання, Регіонального центру прав людини, HeMo: Ukrainian Heritage Monitoring Lab та за сприяння Міністерства оборони України (МО України). В умовах повномасштабної російської агресії Україна стала першою державою у світі, яка масштабно застосовує механізм посиленого захисту під час війни, створивши новий прецедент у міжнародній практиці. Посилений захист – це механізм міжнародного захисту культурної спадщини, передбачений Другим протоколом до Гаазької конвенції 1954 р. Текст: https://risu.ua/yunesko-vzyalo-pid-posilenij-zahist-shche-19-ukrayinskih-pamyatok_n160748

**Підготовлено відділом інформаційного забезпечення органів влади
Національної бібліотеки України імені Ярослава Мудрого**

Відповідальний за випуск: Зайченко Н. Я.

17.12.2025. р.